

польській, українській, білоруській, що свідчить про їх генезу. Наприклад, сюжет *отруту, призначену для невістки, випиває і син – на їх могилах виростають дерева* представлений водночас польською (“Pojechał Jasio |: w świat szukać żony”); українською (“Ożeniła mac’i syna:|, no niewiasty nie zлюбиła”), білоруською (“Tam u cz’yystom poliu bieroza stajała”) версіями.

Книга завершується покажчиками інципітів, виконавців та місцевостей.

Це ґрунтовне академічне видання є найповнішим на сьогодні друкованим джерелом фольклору Підляшшя з його пограничною етнокультурною специфікою. Сподіваємось на якнайшвидшу появу нотної частини тому.

Ольга Харчишин

Ольга Харчишин, філолог, кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу фольклористики Інституту народознавства НАН України (Львів, Україна), старший науковий співробітник ПНДЛМЕ при Львівській національній музичній академії імені М. В. Лисенка (Львів), okharchyshyn@gmail.com, +38 050 999 69 99.

Слов’янська мелогеографія-6: прицільний погляд на „зиму”

Сьогодні в українській етномузикології, напевно, одними із найбільш досліджених є зимові обрядові наспіви, інтерес до яких виник понад сто років тому¹. Перша класифікація колядок і щедрівок, роботу над якою започаткував Олександр Потебня та продовжив Філарет Колесса, протягом ХХ століття збагатилася численною кількістю наукових розробок, присвячених проблемам зимової типології й мелогеографії. Втім, зацікавлення цією тематикою не згасає. Це зумовлено не тільки значними поповненнями колекцій експедиційних записів, розширенням географії досліджень, але й тим, що досі лишаються не вирішеними безліч питань та проблем, серед яких найсуттєвішими є: ґрунтовне дослідження жанрових, структурних і ладо-мелодичних особливостей українських колядок і щедрівок; детальне дослідження мелоареалогії, локальних та регіональних стильових норм і т. д. і, нарешті, місце зимових обрядових наспівів у сукупній мелотипологічній картині з піснями сусідніх народів.

Спроба заповнити наукові прогалини й відповісти на перелічені вище та інші запитання стали головними завданнями конференції „Слов’янська мелогеографія-6”, організованої Київською лабораторією етномузикології Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, яка відбулася 13–15 травня 2016 року в м. Києві. Зазвичай вимоги попередніх конференцій не обмежували учасників у виборі предмету досліджень. Ідея при-

¹ У праці „Ритміка українських народних пісень” Ф. Колесси, яка з’явилася у 1907 році, була зроблена перша класифікація колядок.

святити цілу конференцію творам одного жанрового приурочення належить головному організатору І. Клименко з метою подальшого створення серії сучасних навчальних посібників з фольклору, укладених за жанровим принципом. Прицільний погляд на традиційну музику зимових жанрів покликаний дати поштовх до узагальнення багатолітніх надбань фольклористики і створення спільними зусиллями першого з серії навчального посібника.

Перша секція конференції була присвячена теоретичним питанням ритмоструктурної типології зимових обрядових наспівів і вміщувала доповіді київських (Є. Єфремова, І. Клименко, А. Коломицевої) і литовського (Р. Амбразявічуса) етномузикологів. Розпочав секцію виступ професора НМАУ Є. Єфремова з темою „Ритміка колядок і шедрівок: пошук спільного знаменника”. На основі детального аналізу ритміки силабічних груп колядок і шедрівок, віднайдених ритмічних зв’язків, дослідник зробив висновок про генетичну єдність пісень зимового циклу.

Професор Литовської академії музики і танцю Р. Амбразявічус у своїй доповіді висвітлив акустичні методи дослідження народної музики за допомогою комп’ютерної програми “Praat”, робота з якою була продемонстрована на зразках литовського і українського фольклору.

У своїй доповіді „Українська зимова макроареалогія в контексті слов’яно-балтського ранньотрадиційного меломасиву (СБРМ)” І. Клименко окреслила межі поширення зимових обрядових наспівів на українській і сусідніх територіях, а також презентувала електронну базу даних, в яку зібрано матеріали друкованих збірників, матеріали опублікованих дисків, реєстри польових записів із фондів київської, львівської лабораторій, приватних архівів українських і зарубіжних етномузикологів. Ця база унікальна в Україні і містить аналітичні відомості про тисячі обрядових пісень. Дослідниця продемонструвала оглядові макрокарти, зроблені на основі бази даних, які вказують на спільні типологічні явища на території України, Білорусі, частково Польщі і Литви.

Питання локальних особливостей пісень зимового циклу висвітлювалися у секції „Регіональні дискурси”, представленій найбільшою кількістю виступів. Секція тривала декілька засідань у першій і другий конференційні дні і охоплювала такі підрозділи – „Полісся і Волинь”, „Західний полігон”, „Наддніпрянина”. Наукові виступи цієї секції можна розподілити за кількома напрямками:

- **мелогографія і мелотипологія зимових наспівів України:** басейну річки Уборть (доповідь М. Скаженик), Мараморощини (доповідь Г. Пеліної), правобережної Черкащини (доповідь Г. Пшеничкіної), Литви: доповідь проф. Клайпедського університету Р. Слюжинскаса;
- **ритмоструктурні особливості окремих пісенних типів певного регіону** було представлено виступами Ю. Рибачка („Ритмічні різновиди рефренів колядок типу А-2 у верхньоприп’ятській традиції”) і В. Кова-

ля („Трансформаційно-модифікаційні процеси в 14-складових (5+5+4) колядках (за матеріалами з околиць на північний захід від Горган)”);

- **особливості окремих жанрів**, зокрема наддністрянської маланки (виступ О. Терещенка) і наспіву обряду „Кугутання” (виступ Л. Лукашенко);
- **сучасні експедиційні знахідки й архівні матеріали** (виступи І. Федун, Л. Добрянської, А. Любимової).

В секцію „Регіональних дискурсів” входила також доповідь львівського філолога О. Харчишин „Художньо-змістові особливості українських колядок і шедрівок півночі Молдови (до проблеми укладання покажчика мотивів зимово-обрядової поезії)”. На прикладі зимових пісень одного локусу були продемонстровані результати кропіткої роботи над визначенням і класифікацією поетичних мотивів у текстах пісень, для укладання відповідного покажчика.

В окрему секцію були винесені питання аудіовізуальних архівів, що стало традиційною темою конференцій „Слов’янська мелогографія”. Актуальність проблеми архівування, документування і збереження записів народної музики вкотре збирала велику кількість учасників секції, а також викликала жваву дискусію. Цього року до кола львівських (І. Довгалюк, А. Вовчак) і київських (О. Коробов, М. Семиног, О. Вовк, В. Боровик) учених долучився польський науковець П. Дорош, який поділився досвідом роботи у фонографічному архіві Інституту Мистецтва Польської академії наук.

Традиційно структура конференції не обмежилася суто науковими проблемами. На круглий стіл було винесено вирішення концепції навчального посібника „Зимові наспіви українців”. Обговорення цього нагального завдання спричинило жваву, насичену дискусію.

Два конференційні дні завершувалися відоклубами, на яких презентувалися унікальні експедиційні матеріали останніх років, ще до сьогодні живі традиції різних місцевостей України: колядування на Київщині (записи І. Данилейко і Л. Ткача), маланка на Черкащині (Г. Пшенічкіна), дитячі лялькові вертепи Львівщини (А. Вовчак, І. Довгалюк), маланка Мараморощини (Г. Пеліна, А. Мазуренко).

Третій конференційний день розпочався інтерактивною лекцією-майстеркласом професора Литовської академії музики і танцю Р. Амбразявічуся. Учасники майстеркласу під керівництвом професора працювали на власних ноутбуках з програмою “Praat” і власноруч вчилися робити акустичні вимірювання народної музики.

Протягом третього дня проходила й традиційна секція „Молода етномузикологія”. Тематика виступів молодих науковців не обмежувалися, незважаючи на заявлену загальну зимову спрямованість. Слід відмітити високий науковий рівень виступів студентів та й аспірантів.

Матеріали конференції частково опубліковано у черговому випуску збірника „Проблеми етномузикології-6” (2016). Неопубліковані роботи плануються до видання в наступному році.

Як і низка попередніх, чергова київська конференція засвідчила високий науковий рівень, фаховість та компетентність учасників, гарну роботу організаторів та результативність, (що насамперед підтверджується публікаціями досліджень). Все це в комплексі спричинило вагомий поступ української етномузикології на ще один черговий щабель успіху.

Анна Коломицева

Анна Коломицева, етномузиколог, пошукувач кафедри історії української музики та музичної фольклористики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (Київ), kolomania@i.com, +38 099 543 22 87.

ICTM, Study Group on Musics of the Slavic World

13–15 жовтня 2016 року в столиці Словенії Люблянці відбулася визначна етномузикознавча подія – Перший симпозіум Міжнародної ради з традиційної музики, присвячений вивченню музики слов'янського світу (*International Council for Traditional Music – ICTM, Study Group on Musics of the Slavic World*). Ідея створення такого Симпозіуму виникла за рік до цього, на Світовій конференції ICTM в Астані (Казахстан). Тоді ж було визначено керівництво Групи на період з 2015 до 2018 рр.: президент – Єлена Шишкіна (Росія), віце-президент – Рімантас Слюжінскас (Литва), секретар – Ульріх Моргенштерн (Австрія), а також основні напрямки майбутньої роботи. Для першої зустрічі Слов'янської групи було обрано рідне місто чинного Президента ICTM Сванібора Петтана.

У затишному приміщенні Словенської академії наук та мистецтв зустрілися етномузикологи зі східних, західних та південних слов'янських країн – Боснії та Герцеговини, Литви, Македонії, Польщі, Росії, Сербії, Словаччини, Словенії, України, Хорватії, Чехії, а також Франції, Швейцарії та США. Конференція об'єднала різних представників етномузикологічного світу. Тут зібралися видатні науковці сучасності, світила фольклористичної науки та молоді дослідники, які не так давно отримали вчене звання, або знаходяться на шляху до цього. Під час Першого симпозіуму було продемонстровано широке коло питань, пов'язаних із традиційною музикою „слов'янського світу”. 1) Музична антропологія і музична фольклористика в слов'яномовному світі. Історія ідей та ідеологій. 2) Перспективи та методи порівняльного та історичного дослідження вокальних та інструментальних жанрів традиційної музики слов'яномовного світу. 3) Вибір, презентації і трансформації традиційної музичної практики в постсоціалістичних країнах Європи.

Відкриваючи симпозіум, Сванібор Петтан зазначив, що створення наукової групи „Музика слов'янського світу” сприятиме активізації дослідження музики й танцю усіх слов'янських народів у світовому контексті, а також